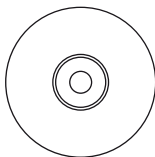

Hildegard Westerkamp *Soinu paisaiaren barrutik hizketan*
Hör Upp! Stockholm Hey Listen! en aurkeztua
Ekologia Akustikoaren inguruko Biltzarra, 1998ko ekainaren 8-13

Voices of a Place (5, 6, eta 9 oin-oharrak) laneko pasarteak izan ezik, zatiki guztiak egilearen konposizio, filmeko soinu-banda edo irratsaioetatik datoz. Halaber, zintan hitz egiten duen ahotsa, *Moments of Laughereko* (7 oin-oharra) haur ahotsa izan ezik, egilearena da.

CD Paisaia itsuak/Paisajes ciegos

#01 Hildegard Westerkamp *Silent Night* 01:13

#06 Hildegard Westerkamp *Cool Drool* 02:17

Trenez nindoan Stockholmera. Eurorail txartela neukan eta lehen klasean bidaia nezakeen. Trena abiatu eta hamar minutu eskasera, inguratzen ninduten negoziogizonek (ni nintzen emakume bakarra) beren telefono mugikorrez deiak egiteari ekin zioten. Nik lan pixka bat egin nahi nuen, eta haserretu egin nintzen. Altxatu eta zera esan nien bi gizonezko hurbilenei: «Barkatu, baina hau bulego bat da, edo tren bat?». Haietako batek erantzun zidan, «Ez badituzu gure elkarrizketak aditu nahi, gela berezi batera joan zaitezke», eta bagoiaren atzealdea erakutsi zidan hatzaz. Erantzun nion, «Ez zait iruditzen nire lekutik mugitu behar dudarik, erreserba daukat eta. Beharbada telefonoz deika ari direnek joan beharko lukete gela horretara». Biok urduri geunden. Orduan berak esan zidan bi pertsona elkarrizketan ariko balira nigandik hurbil ozentasun berdinez hitz egingo luketela, eta esan nion, «Ez, niri iruditzen zait telefonoz ari den jendea askoz ozenago mintzatzela». Esan zidan berari ez zitzaioala hala iduditzen, eta gainera ez zuela nirekin hitz egiteko gogorik.

Hau ez da Suediako soinu paisaiari dagokion esperientzia tipikoa. Esperientzia tipikoa da lehen klasean bidaiatzen duzunean munduko edozein lekutan. Horregatik nuen konfiantza nire iritzia emateko. Ez nintzen Suediako tokiko ohiturei aurka egiten ari, negoziogizonen ohitura globalei baizik, ez zirelako batere konturatzeko beren ahotsek menderatzen zutela soinu paisaia.

Telefono deiak ez ziren preseski urritu. Beraz, belarrietan estalkiak jarri eta lan egiten jarraitu nuen. Gero konturatu nintzen telefonoz ari ez ziren gizonetako askok entzungailuak zeramatzatela soinean. Bien bitartean, hermetikoki itxitako trena aurrera zihoan emeki paisaia eguzkitsuan barrena. Bidaiari bakoitza geure soinu burbuila pribatuan existitzen ginen, trenaren soinu burbuila mugikorraren barruan.

Orduan ---- Non gaude orain?
1998ko ekainaren 10a da.
Stockholmen gaude, Suedian.

Inguruko soinuez konposatzea erabaki duen konposatzailea naizen aldetik ari natzaizue hizketan. Baita, ordea, halako batean kultura batetik beste batera emigratu zuen bat bezala ere, soinu paisaiaren osasunak kezkatuta bainago, entzuten ikasten jarraitzen dut eta txundituta eta liluratuta geratzen naiz entzuketaren konplexutasunagatik. Txundituta, entzute prozesua beti dagoelako esperientzia eta ezusteko berriez beteta. Liluratuta, soinua eta entzuketeta estuki lotuta daudelako denboraren joanari, eta, horrenbestez, denbora pasatzeko, bizitza bizitzeko moduari. Soinu paisaiak denboraren joana adierazten du eta gure bizitza pertsonal zein profesionalen une guztietara iristen da. Doi iristen da leku honetaraino eta une

honetaraino, eta bizi izandako soinu paisaia bilakatzen da areto honetan bilduta gauden guztientzat.

- 1 Jatorria: *This Borrowed Land*, National Film Board, 1982, zuzendaria, Bonnie Kreps.

Zinta (#1 ID)¹ *entzun entzun entz entzun entzun entzun entzun entzun entzun tzun tzun entzun.*

Entzuketa ekintzaren barruan gaude. Hemen gaude entzuketa entzuteko.

- 2 Jatorria: *Soundwalking: Silent Night*, Vancouver Co-operative Radio, 1978/79ko negua.

Zinta (#2 ID)² Urratsen hotsa. Gero gelditu egiten dira. Gero ahots bat: *Gaur abenduaren 6a da. Hollyburn*

mendian nago. Egun distiratsua da, hotza eta eguzkitsua. Hemen goian isiltasuna da nonahi. Ia ez naiz hitz egitera ausartzen, nire inguruan

gertatzen diren hots ñimiño guztiak isilaraztearen beldur. Bide batetik noa, basoa zeharkatuz...

Zintaren soinua motelduz doa.

Elkarrekin soinu entzuketa eta produkzio tasun bat ari gara sortzen soinu espazio honetan, denboraren joanaren tasuna.

- 3 Jatorria: *Soundwalking: Trainhorn* Vancouver, Vancouver Co-operative Radio, 1978/79ko negua.

Zinta (#3 ID)³ Hiri giroa. Gero, ahots bat aditzen da giro soinuaren gainetik: *Gau honetan hiria píl-pílean dago* -----

Gau oskarbia dago ----- *hots nahasiak aditzen ditut* ----- *Horixe da hiria*-----

----- *Definitu gabeko hots handi bat* ----- *hiriaren hots anonimoa* ----- *iturri anonimoetatik datorrena.*

Trenaren txistu hotsa aditzen da distantzia ertainean (-----
----- -- ----- luze luze labur luze: tren gurutzaketaren seinalea),

Haur ahotsak garrasika hurrengo etxaldean. *Eskerrak haurrak dauden, eta seinale horiek, trenaren txistu hotsak--*

Trenaren txistu hotsa ---- *leku honi definizio bat emateko, izen bat emateko.* Giro soinua motelduz doa.

Eskatu didate soinu paisaiaren eta hark dakarren guztiaren musika eta arte alderdiez mintza nadin. Horretaz zenbat eta gehiago pentsatu, gero eta gehiago jabetzen nintzen ezin dudala soinu paisaiarekin zerikusia duen ezertaz hitz egin fideltasunez eutsi nahi baldin badiot kontzientzia ekologiko bati, zeina soinu paisaiaren barruan kokatzen baita soinu paisaiaren parte moduan, ez zer arrotz baten moduan, oharpen edo iruzkinak egiteko.

Zinta (#4 ID)⁴ Elur gaineko urratsen hotsa gorantz doa elkarrizketaren gainetik.

Beraz, gaur esango dudana soinu paisaiaren barrutik hitz egiteko saio bat izango da, zehazkiago soinu paisaia honen barrutik, gogoratutako soinu paisaien barrutik, soinu paisaiaren nire esperientzia eta ezagutzatik, soinu paisaiaren musika eta arte alderdietatik.

Zinta aurrera doa: Urratsen hotsa aurrera doa. Gelditzen da. Gero ahots bat: *Inor ez da hemen izan ----- azken elurtea bota zuenetik -----*

----- *Entzun izotz burruntsiak*. Izotz burruntsien hotsak, gero zintaren soinua motelduz doa.

Jaio berriak ginenean benetan existitzen ginen soinu paisaiaren barruan. Soinuak entzun eta egin egiten genituen leku haren barrutik. Egia esan, ezin gintezkeen handik irten.

Zinta (#5 ID)⁵ Olatuak hausten. Gero ahots bat: *Niretzat soinu batek zerikusia handia du denborarekin. Denboraren joanarekin. Denboraren joanaren*

tasunarekin. Nola joaten den. Eta hori entzuten badugu, asko sartzen gara soinuan,

soinu paisaian. Olatuen hotsa motelduz doa.

Entzuketaren bidez, jaio ginen munduaren irudipen bat hartu genuen, eta soinuak egitearen egiteaz geure premia, desira eta emozioak adierazten genituen. Guretzat, jaio berritan, entzutea ikasketa prozesu aktibo bat zen, gure ingurunearen eta gugandik hurbilen genituen pertsonen inguruan funtsezko informazioa hartzeko modu bat. Eta aditu edo entzuten genuen edozer ahotsaz kopiaitu beharreko material bihurtzen zen, soinuak artikulatu, adierazi eta egiteko lehen saioetarako materiala.

4 Jatorria: *Soundwalking: Silent Night*, Vancouver Co-operative Radio, 1978/79ko negua.

5 Sylvi MacCormacen *Voices of a Placetic* aterata, Vancouver, 1998.

Soinuak entzutea eta sortzea (input eta output, irudipena eta adierazpena) beti arian zeuden jarduerak ziren, arnastea bezala aldi berean gertatzen zirenak, beti elkarrekiko erlazioan, arian zegoen atzeraelikadura prozesu moduan. Erlazio orekatu bat zegoen jaio berritan hartzen genuen informazioaren eta ahos adierazten genuenaren artean, oreka bat soinua entzutearen eta sortzearen artean. Eta oreka hartan ez genion inoiz galdetzen gure buruari nola joaten zen gure denbora. Joan egiten zen, besterik gabe, une bakoitzean egiten ari ginenaren arabera.

6 Sylvi MacCormacen
Voices of a Placetik aterata,
Vancouver, 1998.

Zinta (#6 ID)⁶ Euri/olatuen giroa. Gero, ahots eta esaldi nahasketa bat: *Oreka hauskorra* ---

----- denbora ----- denbora arruntez egina --- ahotsak, txoriak,
kilkerrak, haurra, haizea --- naturaren soinuak,

oihartzuna ----- naturaren
oihartzuna ----- ahotsak -- denboraz eginak -- haurra, haizea
--- naturaren oihartzuna ---

aldatuz, esploratuz, entzuteko ----- ahotsak, txoriak, kilkerak,
haurra, haizea ----- entzutearen ---- plazerra.

Giro hotsak motelduz doaz.

Entzutearen plazera. Eta soinuak sortzearen plazera.

7 *Moments of Laughteretik*
aterata, 1988, Jaio
berriaren ahotsa: Sonja
Ruebsaat sei asterekin.

Zinta (#7 ID)⁷ Jaioberri baten ahotsa soinu paisaia urtsu bare baten barruan.

Jaio berritan, soinu paisaiaren barruan geunden, eta kito. Leku hartatik bilakatu ginen gizaki helduak, beti hazten, etengabe aldatzen.

Hazi ginen ingurune sozial eta kulturalaren arabera, bizitzari egin-dako hurbilketa ireki eta bizkor hori eratu, hedatu edo murriztu egin zen gehiago edo gutxiago gure ingurunearekin bat egiten genuen ahala. Haurrak hazten eta ahotsa garatzen ari diren bitartean, sarri esaten zaie isilik egoteko eta nagusiek, beren guraso eta irakasleek esaten dutena entzuteko. Halako egoera batean gogoz besteko entzule bihurtzen dira, eta oso gutxitan ematen zaie hitz egiteko, soinuak sortzeko, beren-beren ahotsak erabiltzeko aukera.

Zinta (#8 ID)⁸ Arnaste hotsak eta bihotz taupadak beste hots batzuekin nahasita.

8 *Breathing Roometik* aterata, 1990.

Sorkuntza prozesu oro oinarritzen da osotasun egoera bat, halako «egoera ozeaniko» bat, birsortzeko desiran. Guretzat, jende heldua, halako osotasun egoera iristeak lan kontzientea behar du izan. Areago, beharbada trebetasun, diziplina, meditazio bilakatu beharko du. Geure burua guztitik aparte kokatzeko edo paisaiatz mintzatzeko errefusak, gure mintzoa eta gure soinuak erdian jarri nahi horrek eraldatu egiten ditu gure mintzamoldeak, gure entzuzamoldeak.

Zinta (#9 ID)⁹ Dabilen ura, olatuak hausten. Gero ahots bat: *Ura haizea ----- haizea olatuak --- txunditzekeo ---*

9 Sylvi MacCormacen *Voices of a Placetik* aterata, Vancouver, 1998.

*soinua --- entzuteko soinua ura ---- kilkerrak txoriak --- txoriak
kilkerrak basamortua ----- soinua basamortua haizea
basamortua ---- gardentasun ----*

*--- gardentasun likidoa euria euria euri likidoa -- haizea -- haize
soinua-haize soinua basoa ---- gorputza basoa gorputza*

*arnastea ----- arnastea ahotsa arnastea gardentasuna arnastea
gardentasuna euria --- euria erritmoa haizea erritmoa haizea*

*erritmoa arnastea erritmoa -- ahotsa hots xumeak hots xumeak
siltasuna gardentasun lasaia kilker lasaia gardentasun likidoa
kilkerria*

*txoriak likidotasun barea hots xumeak hots xumeak espiritu euria
espiritu euria espiritu basoa espiritu espiritu. Euri giroa motelduz
doa.*

Gregory Batesonek honako hau dio: «Gure arrazonomendu ekologikoa eragina izan nahi dugunengana nola transmititu norabide gure ustez ekologikoki 'on' batean arazo ekologiko bat da, berez. Ez gaude gure plangintzaren xedea den ekologiatik kanpo; beti gara, halabeharrez, haren parte»¹⁰.

10 Gregory Bateson, *Steps to an Ecology of Mind*, NY, Ballantine Books, 1972, 504. o.

Edo Mark Riegnerrek honela deskribatzen du «benetako kontzientzia ekologista»: «...erlazio ekologikoez pentsatu ez ezik, kognitiboki bizi duena komunikatzearen jarduera»¹¹.

11 Mark Riegner, *Goethian Science: Toward a Heightened Empathy with Nature*, in *Environmental and Architectural Phenomenology Newsletter*, 9 Lib., 1 zk., 10. o.

- 12 Aipatua in Max Oelschlaeger, *Earth Talk: Conservation and the Ecology of Language*, in *Wild Ideas*, David Rothenberg, ed., University of Minnesota Press, Minneapolis, Londres, 1995, 47. o.

Edo Thoreauk galdetzen duen bezala: «Non daude naturaz hitz egiten duten hitzen artean sustraietan oraindik lurra itsatsita dararamatenak?»¹².

Era berean, hemen galdetu genezake: soinu paisaiaz hitz egiten duten hitzen artean non daude oraindik egiatik dutenak eta bihoztetik oihartzuntzen direnak?

Soinu gainkargaren eta gehiegizko zarataren arazoak behartu egiten gaitu hitz horiek bilatzera eta soinu paisaiaren barruan kokatzera; areago, edozein entzute esperientziaren barruan kokatzera.

- 13 De *Soundwalking: Silent Night*, Vancouver Co-operative Radio, 1978/79ko negua.

Zinta (#10 ID)¹³ Organo elektriko baten soinua Eguberri kantuak jotzen, gero ahots bat musikaren gainetik: *Zuzeneko muzak da hau* ----

organo elektriko bat eta bi emakume modara jantziak, irribarrez, barreka, jotzen, txandakatzen musika jotzeko

----- *emeki-emeki kantu batetik hurrengora pasatuta.*
Muzak musika motelduz doa.

«Benetako kontzientzia ekologista» baldin badugu, soinu paisaia horren barruan kokatu behar dugu, ez hark kontsumitu gaitzan, baizik eta hura belarriak zabalik, erne hartzeko. Eta halako une baten eta leku baten barruan egotearen ekintzan ekintza bihurtzen gara, sortu egiten dugu. Ni han egon izanak sortu ditu aditu dituzuen hitz berezkoak. Nik zuzeneko muzak esaten nionari musika-ingurune-gisa ere esan lekieke (musika funtzionala ere esaten zaiona). Kasu honetan, musikak giro bat sortzen zuen hipermertatuan, produktu bat erakusteaz gain: organo edo teklatu elektrikoa. Gai honen inguruan jardungo dut puska batean. Nire ustez, soinu paisaien konposatzaileok egiten saiatzen garena beste muturrean dago.

Musika-ingurune-gisa delakoak, beti salgai bat baita, erabakitzen du salgai trukearen tonua. «Tonu» horren bidez ezkututzen saiatzen da diruarekin eta agintarekin duen erlazioa, giza harremanetan duen bitartekari funtzioa eta giroa ezartzeko betetzen duen funtzioa. Hura gabe —hori nahi lukete haren ekoizleek guk pentsatzea— agian ez ginatke elkar eragiteko gai, agian ez ginatke seguru sentituko. Irentsi egiten gaitu akustikoki, banandu egiten gaitu kanpoko munduaren arazoetatik eta ingurune kontsumista «gauzak gertatzen diren lekua» dela sinestarazten digute. Kultur sistema baten moduan ezarri da, «leku» bat bezala munduan, XX. mendeko hiri bizitzaren «sabela». Hiri bizitza dirua irabazi eta

xahutzean baitatza, eta bizitzan zentratze horrek bizimodu bereziki estresagarria ezartzen baitu, musika-ingurune-gisak erritmo eramangarria eskaintzen duela ematen du. Sabel faltsua da, ordea, noski. Diruaren munduaren barruan soilik existi daitekeena¹⁴.

Halako musika bat ez du inork benetan entzuten, ez estresak benetako entzuketa galarazten duelako, baizik eta orobat ez entzuteko diseinatuta dagoelako. Diseinatuta dago berariaz soinu paisaiaren barruan koka gaitzen, baina konturatu gabe barruan gaudela, etekina xede duen haren agendaren mendean gaudela. Espazio sonikorako merkaturatzearen diseinu estrategikoak entzulea ez-entzuketazko leku pasibo batean egon dadin nahi du.

Badakigunean gu egoera pasibo, isilarazi batean kokatzeko agintea duten zenbait indar ari direla jardunean, ordua da paisaia akustikoen konposatzaileak garen aldetik, ekologista akustikoak garen aldetik eta soinu paisaien diseinatzaileak garen aldetik praktikara eramán ditzagun gure entzuteko gaitasunak eta soinu diseinuaz dugun ezagutza, eta erantzun dezagun.

Entzuteko kokapen horretan eta merkaturatze alorreko estrategia akustikoan parte ez hartzeko modu oso eragingarri bat da egoera hori grabatu, nabarmendu, agerian utzi eta desestaltzea eta berriro igortzea soinu paisaiara, ahal dela irratiz. Gutako askok —konposatzaileak, audio artistak, soinu grabatzaileak— erabaki dugu ekintzara jauzi egitea audio teknologia erabilia hain zuzen hori egiteko: ez bakarrik soinu paisaia bat dokumentatzeko, desagertzen ari diren soinuak gordetzeko, naturaren soinuak grabatzeko, baizik eta esanahi nola sozialak hala musikalak aztertze eta onartezina ematen duenaren aurrean erreazionatzeko.

Zinta (#11 ID)¹⁵ Ave Maria, denda giroa, kutxa erregistratzailearen hotsa. Gero ahots bat: *Eaton'sen gaude. Eguberrirako*

egun gutxi falta direnean. Gizonezko arropa saila da hau. Bi bozgorailu daude kutxa erregistratzailetik hurbil.

Poltsen karraska ----- *Musikak katedral baten irudi eta giroa dakar gogora. Eta beraz*

eliz ospakizunen bat.----- *Giro sagaratu bat sortzen du kutxa erregistratzailearen inguruan.*

Aldare bihurtzen du hura. Gizon batek galdetzen dio grabatzaileari: «zertan ari ote zaren galdetzen nion nire buruari». Grabatzaileak erantzuten dio:

14 Westerkamp, Hildegard, *Listening and Soundmaking: A Study of Music-as-Environment*. Simon Fraser University, lizentziatura tesia, 1988, 35. o.

15 *Cool Drooletik* aterata, 1983.

«a, musika grabatzen, besterik ez». Kutxa erregistratzailearen hotsa ----- *Mundu guztia ekintza sagaratu batean sartuta balego*

bezala da, erosi dutena ordaintzen duten bitartean. Musika motelduz doa.

Mikrofonoa tresna seduzitzailea da: bere belarri ernea jar diezaiotke nola grabatzaileari hala entzuleari; leku urrun bateko sarbidea izan daiteke, baita gure belarriak ireki ere ohikoegia denari, edo eramenezina antzeman eta hari erantzuteko modu bat.

Belarriak soinu paisaiarekiko harreman zuzena galtzen duen eta dena mikrofonoa «aditzen» duen eta entzungailuek transmititzen duten moduan aditzen duen puntuan, puntu horretan grabatzaileak soinu paisaiaren halako errealitate berri batera esnatzen da. Soinuak nabarmentzen dira, belarriak erne daude hain zuzen ere soinuak grabaketa batean daudelako.

Ez bakarrik nabarmentzen dira soinuak: esperientzia osoa *sentitu* egiten du grabatzaileak biziago soinu paisaiaren *barruan* balego bezala, soinua belarritik hurbilago dagoelako eta eskuarki amplifikatuta egoten delako. Baina errealitatean bananduta dago naturarekiko jatorrizko entzunezko harremanetik, batez ere hurbiltasun eta urruntasun espazio-errealitateetatik, soinua zuzen kokatzeko gaitasunetik.

Kontraesan horretan, ordea, datza hain zuzen ere mikrofonoaren sedukzioa: sarbide moduan antzematen da, harreman hurbilago moduan, baina egia esateko banaketa bat da, egoera eskizofonikoa. Soinu paisaien grabatzaileak beren soinu burbuilan existitzen dira eta dauden lekua beste edozein pertsonak leku berean ez bezala aditzen dute. Atzerritarrak bezala dira, arrotzak, leku hori beren sorlekua izan edo atzerriko lurralde bat izan.

Mikrofonoak hots guztiak antzematen ditu bereizi gabe. Ez ditu ez aukeratzen ez bakartzen. Portaera gure belarriek herrialde atzerritar batean gaudenean erakusten dutenaren antzekoa da. Han gure belarriak eta gogoak hasieran ez dira gai aditzen ari direna aukeratzeko eta ulertzeko. Hots guztiak iragazkirik gabe sartzen dira. Jaio berriaren belarriak bezain biluzi eta irekita daude eta ezin izan daitezke aukeratuak izan lekuko hots-soinuak ezagutzen eta ulertzen hasten garen arte.

Biluztasun egoera horretan, jaio berri baten belarria, belarria atzerriko leku batean edo belarri teknologikoa, mikrofonoa, de-

nak dira kontzientzia areagotzeko tresna indartsuak.

Grabazioa egiten ari dena atzerrian dagoenean, errealitatean soinu burbuila baten barruko soinu burbuila batean dago kokatuta: doble bananduta eta, aldi berean, doble arriskuan, biluzi, mikrofono edo entzungailuen bidez eta arrotz baten belarriez aditzen duelako.

Zinta (#12 ID)¹⁶ New Delhiko kale bateko saltzaileekiko elkarriketa nahasiak: *Kaixo kaixo kaixo kaixo*

16 *Soundscape Delhi*tik aterata, bukatu gabeko lana, 1998.

Nongoa zara? Kanadakoa. Zer da hori? Mikrofono bat da. Hitz egiteko? Mikrofono bat. Mikrofono bat da.

Mikrofono bat da. Eta zergatik...? Txoriak grabatzen ari naiz, zuk diozuna, gure solasaldia...

Nongoa zara?... Esaten duguna. Argiago esan nahi duzu zure izena, mesedez? Nola duzu izena?

Mulcha dut izena kaixo kaixo. Nola duzu izena? Chedalla dut izena. Zer da hori, andrea? Mikrofono bat da.

Mikrofonoa. Grabatzen ari naiz, ikusten? Bai. Ongi, ongi. Nongoa zara? Kanadakoa. Frantsesa edo ingelesa?

Ez, Vancouverrekoa. Kanadakoa. Nongoa zara? Kanadakoa. Delhikoa al zara? uuuhm Khajurao.-----Kanada.

Frantsesa edo ingelesa? Ingelesa. Nongoa zara? Khajkoa. Non dago hori? Madhja Pradeshen-----

Kanada Toronto Montreal Vancouver---Vancouver-----Zertan egiten duzu lan? Nola...? Zer lan duzu?---

Zer lan duan! Bai.--kaixo kaixo. Nola duzu izena? Ram Anjur Ram Anjur zu zara Anis--bai--

Anis Amud? Nola duzu izena? ¿Rhadu Rhadu? Eta zuek nola duzue izena? Sanje. Eta Lathu.

Zenbat urte dituzu? Nik? Hamabi. Mulcha dut izena. Mulcha. Bai. Eta zuk nola duzu izena? Chedalla dut izena.

Nongoa zara? Kanadakoa. Zintaren hotsa motelduz doa.

Ekologia akustikoa funtzionatzea erabaki dugun zentroa izan arren, beti galdetu behar diogu gure buruari non gauden kokatuta; lehen entzuketaren unetik, lehen grabaziotik, edozein proiekturen azken eraikin blokeraino. Errazegia da gure soinu-materialak eraman gaitzan uztea soinu esperimentazioaren munduraino, musika elektroakustikoa, eta pentsamendu ekologistaren foku zentralarekiko lotura ahaztea.

Nola saihesten dugu arrisku oso erreal bat, alegia, beste produktu bat sortzera mugatzea, soinu are txundigarriagoak dituen beste CD bat? Argi utzi dezagun animalien soinuak, demagun, Amazonasekoak, aditzen ditugunean, formatu eta medio errepikakorretan izoztuta geratu eta gero gure soinu paisaiara inportatu diren soinuak aditzen ari garela. Kasurik onenean, entzumen alorreko informazio interesgarri bihurtu dira, istorio bat, beste leku bateko testu mota bat. Kasurik txarrean, produktu inportatu bihurtu dira, UAU! gisako esperientziatik haratago esanahi errealik ez duen soinu «garbi» bat, entzun gabe jarraitzeko aitzakia bat, «new age muzak», edo gure apalategiko beste edozein objektu. Pieza bat konposatzen dugunean edo CD bat egiten dugunean gure buruari galdetu behar diogu ea benetan ari garen gure entzuleak leku batera eta egoera batera hurbiltzen, edo geure burua engainatzen ari ote garen, eta oharkabean lekua agortzen laguntzen.

Giro soinua halako hizkuntza bat da, testu bat. Soinuak transmititzen ditugun teknologiak ere bere hizkuntza dauka, bere prozesua. Benetan nahi badugu zentzuak agerian utzi grabatutako giro soinuaren bidez, benetan nahi badugu entzulea bultzatu zentzu horietara, orduan informazio eta ezagutza zehatzak transmititu behar ditugu, eta teknologiaz ezkutaturako prozesuak desmitifikatu. Gauza sinple bat egin duzunean, hala nola egunsentiko abesbatz bat murriztu CD batean iraupen jakin batera egokitzeke, esan dezagun nola egin dugun. Izenda ditzagun lekuaren ahotsak, aipa dezagun eguraldia, adibidez, edo urtesasoia, paisaia, testu inguru sozial eta naturala. Edo gutxienez argi utzi ditzagun gauzak denbora eta lekuari berez datzekion nahasteari dagokionez giro soinuarekin lanean ari garenean.

17 *Camelvoiceren* bi pasarte, Vancouver East Cultural Centren aurkeztuak 1993ko ekainaren 22an.

Zinta (#13 ID)¹⁷ Atzetik eta elkarriketaren isiluneetan gamelu hotsak aditzen dira.

Une honetan 1992ko azaroaren 28a da. Gamelu bat gidatzen ari naiz basamortuan, Jaisalmeretik hurbil, Rajasthanen,

Indian. Baina une honetan 1993ko ekainaren 22a da. Uhinetan nabil nire gameluarekin. FMko 102.7an,

Vancouver Co-operative Radio, CFRO. «Irrati graffitiak» irratsaioa, zuzenean Vancouver East Cultural

Centretik. Hildegard Westerkamp dut izena, eta hau «Indiako soinu egunkaritik» da.

Basamortuko giro soinua motelduz doa, eta gero berriro nagusituz.

Gamelu ahotsa, 1992ko azaroa da; hemen, Vancouverren, 93ko ekaina da Vancouver East Cultural Centren, Co-op Radion

gaude, uhinak zamalkatzen; hareak eta beroak materiagabetuta, ahotsa geratzen da. Non dago gamelua une

honetan? Non ari da jaten? Nork gidatzen du? Haren ahotsa grabatzen, haren gorputzari argazkiak egiten, non dago orain,

hainbat eta hainbat aldiz erreproduzituta... hmmm, herrixka globalean. Gamelu bera da oraindik, Samen herrian, Rajasthanen, zarata handiz

murtzikatu eta digeritzen zuen gamelu berbera?. Zintaren hotsa motelduz doa.

Zintzoak izan gaitezen, argitu dezagun testuingurua eta ez dezagun entzulea teknologiaz behar baino gehiago engainatu; aitzitik, gonbida dezagun entzulea gure sormen prozesuaren eta gure irudimenaren lekura.

Zinta (#14 ID)¹⁸ Hiri zarata, gero ahots bat: ...*eta ezin ditut lanpernak aditu beren txikitasunean.*

18 *Kits Beach Soundwalketik aterata, 1989.*

Hiriaren iragazki funtzioa betetzea gehiegizko ahalegina iruditzen zait.

Hiri burrunba, frekuentzia baxuak pixkana-pixkana iragazkian geratzen dira.

Eskerrak banda-iragazkiak eta ekualizagailuak dauzkagun. Estudiora sartu eta hiritik libra gaitzke,

ez balego bezala egiten dugu. Hartatik urrun bageunde bezala.

Goi frekuentziako soinuen testura trinko bat.

Hauek dira naturaren, gorputzen, ametsen, irudimenaren ahots intimo xumeak.

Goi frekuentziako soinuak motelduz doaz.

Grabatutako lan bakoitza, soinu dokumentu, naturaren grabaketa edo soinu paisaia alorreko konposizioa izan, lan bakoitza soinu paisaiatzeko esperientzia guztiz berri bilakatzen da, testuinguru berriekin eta beste kokapen batean. Grabatzaile/konposatzailearentzat igo egiten da denbora oroitu eta bizi izandako batetik eta leku gutxi asko ezagun batetik bere erreproduktzioaren leku eta denbora guztiz berri eta sarri ezezagunetara. Entzulearentzat, igo egin da denbora ezezagun eta bizi gabe batetik eta leku arrotz edo agian oroitu batetik bizi izandako denbora eta leku gutxi asko ezagun bateraino.

Nola lor dezakegu oihartzuna gure esperientziaren —pertsona konposatzaile/grabatzailearenarena— eta entzulearenaren artean? Nola lotu ditzakegu esperientzia-leku hain desberdin horiek?

Galdera horiek lehentasuna izaten jarraitzen dute gure gogo sortzaileetan. Nire ustez, bakarrik azter daitezke soinu paisaiatzeko ekoizpen edo proiektu banako bakoitzaren barruan. Ideala izaten da, gure entzuleekin sintonizatzea lortu baldin badugu, entzutearen esperientzia geroago berriro sortzea oroipen eta informazio baliotsu moduan, edo entzuleak animatzea lana mintzatzen den jatorrizko leku edo egoera zuzenean bisitatu, aditu eta esperimentatzera.

Gure grabatze ariketa guztiek ezin birsor dezakete jaioberri baten entzutearen eta hotsak egitearen arteko oreka osasungarria. Baina mikrofonoaren «belarri biluziak» ernetasun egoera bat lor dezake gure entzuketan, eragin zuzena duena giro soinuez mintzatzen garen moduan gure konposizio eta ekoizpenen bidez. Posiblea da beste oreka bat lortzea soinuak grabatu/entzutearen eta konposatu/egitearen artean. Beharbada kultur desbideratze bat da, baina mende honi eta datorrenari dagokie.

Berriro ikastea soinu paisaia aditzen eta dezifratzen hizkuntza berri baten modura; arretaz aurre egitea, jakin-minez eta irekitasunez, ongi jabetuta grabatzaileak garen aldetik arrotzak izaten jarraitzen dugula; betiere belarri mota biluzi, ireki bat sortzen saiatuta; horiek izan litezke jarraitzeko moduak soinu paisaiaren barrutik hitz egin eta aldi berean benetako kontzientzia ekologikoa transmititu nahi duen konposatzailearentzat.

Zinta (#15 ID)¹⁹ *Ur hotsak, txorienak, igelenak, euri tanta prozesatuenak.*

19 *Talking Rainetik aterata, 1997.*

Eskerrak eman nahi dizkiot Sylvi MacCormaci *Voices of a Place* bere konposizioaren zatikiak eskaini izanagatik aurkezpen honetarako. Eskerrak era berean Henrik Karlssoni hemen hitz egiteko aukera eman didalako. Eta eskerrak zuei guztiei hemen egoteagatik eta nirekin batera entzuteagatik.